

ven utaknemligt behandlet, i det hun i de sidste Aar ikke er bleven omtalt i Kv. og S., men derfor maa vel rimeligvis være en eller anden Grund, og den nuværende Redaktion, der næppe er et Aar gammel, kan da, i hvert Fald ikke, være ansvarig herfor. Men vi maa endnu en Gang udtrykkelig betone, at det ikke er *Ellen Key*, Spørgsmaalet gælder, det er hendes *Lære*. Vi vilde virkelig „forfejle vor Opgave“, hvis vi, i et Kvindesagsblad, undlod at paapege de Farer, der truer den Sag, det kæmper for — Kvindernes sande Frigørelse. Men denne Frigørelses værste Fjende er netop den Lære, der stiller „Sansernes Kærlighed“ som „det centrale“ i Livet.

At den „højkonservative“ Hr. Wirsén i denne Sag har Meningsfæller, ogsaa i de frisindedes Lejr, viser „Aftenbladet“ af 27. Oktober, der er bleven Redaktionen tilsendt. Dette, de frisindedes, gamle og agtede Organ i Sverrig anbefaler paa det varmeste Wirséns Bog og gør aaben Front imod den Ellen Keyske Lære.

Det kan være lærerigt at høre dette. Ikke en Gang de frisindede Mænd, lader det til, ønsker „den fri Kærlighed“. Det synes at være Kvinden der her gaar i Spidsen.

Vi ønsker ikke en Fortsættelse af Diskussionen i den anslaaede personlige Retning; men hvis Frk. Grundtvig vil give os en bedre Forstaaelse af Ellen Keys *Lære* aabner vi gerne vore Spalter.

Red.

Sundhedsforeningen

vil ligeledes i Aar give sine Medlemmer Lejlighed til Deltagelse i Undervisnings-Kursus. Fagene bliver nærmere meddelt. Desuden vil Sundhedsforeningnn hver Maaned udsende Huskesedler med Sundhedsregler for småa Hjem. Kendte og dygtige Læger vil i Aar som i Fjor holde offentlige Foredrag forskellige Steder i København.

Onsdag d. 14. November Kl. 8^{1/2} taler saaledes Dr. med. *Erik Pontoppidan* i Festsalen Gothersgade 115 om „Sundhed og Ægteskab“.

Gennem hollandske Briller.

(Vor hollandske Korrespondent har tilsendt os et Nummer af „*De Amsterdammer Weekblad*“, hvor følgende Artikel forekommer):

Efter at have fortalt saa meget godt og efterfølgelsesværdigt om de danske Kvinder, maa det nok tillades mig at paapege, hvad vi, efter min beskedne Mening, har indrettet saa uendelig langt mere praktisk.

Hvorledes Kvinder der har et saa aabent Blik for Samfundets mangeartede Brøst, kan føle sig tilfredse med en saa mangelfuld Indretning af, hvad der er deres eget specielle Omraade, er mig en Gaade.

Kasernesystemet er det almindelige med Hensyn til Bolig i København. Sædvanlig bor i hvert Hus 6 til 8

Familier, som allesammen benytter samme Trappe og Gangdør.

I alle de større Huse findes en Portner, der skal aabne og lukke Gangdøren, og som skal sørge for Trappernes Renholdelse, men enten det nu er saa, at disse Herrer finder det skadeligt for Sundheden, eller at de snildt beregner, at Vaskningen er spildt Møje, efterdi Trapperne hurtigt bliver snavsede igen — sikkert er det, at de Trapper, som jeg i København har maattet løbe op og ned ad, slet intet Spor viste af nogensinde at have været vaskede.

Man ser meget sjældent Løbetapper paa Trapperne. Det er allerede stort, hvis der en enkelt Gang findes Linoleum, men hermed har man ogsaa gjort Fyldest for den Del af Huset.

At vaske Gaderne og Husets Ydre vilde være altfor naragtigt, synes man. Derfor maa vor Herre sørge.

Gaderne bliver kun fejede af det offentlige, og jeg er onskabsfuld nok til at tilføje: *netop* derfor har de en stadig Belægning af Snavs. Og hvad Snavs er, ved man først, naar man har set Københavns Gader i Snevejr.

Husene ere i Almindelighed meget grimme, store, firkantede Kaserner uden Stil og Skønhed, graa, kedelige, uhyggelige.

Og Indtrykket af Uhygge bliver stærkere derved, at Gardinerne ikke, som hos os, hænger lige ned for Vinduet.

For Værelserne er det derimod en stor Fordel, at saa meget Lys og Sol kan strømme ind.

De fleste danske, jeg traf, der havde besøgt vort Land, havde modtaget de vidunderligste Indtryk af vor Renlighed. En Herre sagde om Lørdagmorgen i Holland:

„Man ved ikke sine levende Raad. I Huset kan man ikke blive, thi man bliver jaget bort af Tjenestepigerne, der under et farligt Spektakkel, rykker alt fra Plads, som de paa nogen Maade kan slæbe med sig, og siden slaar løs derpaa. Hele Huset er vendt op og ned. Ikke et Sted, hvor man kan finde Fred, og om man, dreven af Nøden, tager sin Tilflugt til Gaden, venter der En endnu større Kvaler. Gaderne er forvandlede til rivende Fosses, hvor man neppe kan undgaa at drukne.“

Hvad vilde den gode Herre have sagt, om han havde kunnet se vor Foraarsrengøring?

Foruden i Husene og paa Gaderne, synes de Danske ogsaa i et andet Tilfælde at lide af Vandskræk. I de fleste Huse findes ikke Spor af Badeværelse. Man synes, som desværre saa mange Steder hos os, at betragte det som en Luksusgenstand. Ikke heller findes der i København ret mange offentlige Badeanstalter. Paa mine gentagne Spørgsmaal kunde jeg aldrig opdrive mere end en for Damer, og der maatte jeg sædvanligt vente, indtil min Tur kom.

Endvidere finder jeg en Fejl i den københavnske Byggemaade. Naar man er kommet vel op af den fælles Trappe, kommer man til Leilighedens Yderdør, og naar denne aabnes, kommer man ind i en meget lille Entré (saadanne brede Gange og store Vesti-

buler, som i vore større Huse, har jeg aldrig set i København). I denne findes Døre til de forskellige Værelser, men saa vidt jeg har kunnet se, aldrig en til Køkkenet. En Følge heraf er, at naar det ringer, maa Pigen løbe igennem en hel Række af Værelser for at lukke op.

I de fleste danske Huse ligger Værelserne i Række og sædvanligt staaar Dørene aabne fra den ene Stue til den anden. Dette giver selvfølgelig et vist Indtryk af Rummelighed, især om Vinteren, naar det daarlige Vejr holder En inde, og man kan gaa fra Værelse til Værelse uden at passere Gangen. Men nu ved jeg ikke saa nøje, om min hollandske Ryg ikke kunde taale at have saadan et gabende Rumfang liggende bag sig. Sikkert er det, at jeg altid lukkede min egen Dør og befandt mig bedst derved.

Men min største Anke overfor de danske Huse gælder dog Køkkenet. Ofte mørkt, med daarlig Ventilation tjener det tillige til at vaske i. Sommetider har Familierne en Vaskekælder fælles, som de kan bruge en Gang hver 6te eller 8de Uge. Rummelige, praktiske Rækker til Spande og Krukker mangler fuldstændig, saa at disse ofte maa staa opstablede i den trange Gang udenfor. Og ofte er denne saa mørk, at man løber Fare for at falde og brække sine Ben over dem. Om vel ventilerede Spisekamre er der næsten ikke Tale. Skabe i Væggen findes heller ikke. Nu ser det vel ret hyggeligt ud med alle Tallerkener i den aabne Række, men helt appetitligt er det ikke, saa meget som det ryger og damper i et Køkken. Selvfølgelig kan hver Tallerken vaskes af, inden den bruges, men hvor megen spildt Tid er det ikke!

Herskerinden over dette Omraade ser heller ikke saa appetitlig ud, som hendes hollandske Kollega.

Den danske Tjenestepige er ikke klædt i en smuk, lys Bomuldskjole med en koket, lille, hvid Kappe paa Hovedet, men i Reglen er hun mørkt paaklædt, ofte til og med i ulden Kjole. Til hendes og den danske Husmoders Ros maa jeg dog sige, at det indvendige af Husene ser meget rent og pænt ud.

Saa grundige Rengøringer, som vore, kender man dog, til Lykke for de danske Herrer, ikke til; derfor behøver man heller ikke saa stort Tjenerskab. Helt praktisk synes det mig, at Soveværelserne ikke er tapetserede, men malede, og derfor ofte kan vaskes over med Svamp og Sæbe. Stuerne er i Reglen enkelt møblerede, men hyggelige.

Enkelhed, det er de Danskes mest karakteristiske Egenskab. Den trænger igennem overalt. Saaledes koster det den danske Hustru langt mindre Hovedbrud end hendes hollandske Søster at sammensætte Dagens Spisesæddel. Middagen er meget enkel og bestaar kun af to Retter, hvoraf den første er en Slags Grød eller Suppe.

De danske Fruer har en vidunderlig Evne til at variere dette Tema: Grød, Risengrød, Kærnemælksgrød, Byggrød, og jeg ved ikke hvad! Hver Dag kan man overraskes med en ny Sort Grød, men det forunderligste af

alt er dog den danske Nationalret, Øllebrød, en Slags Ølsuppe med Rugbrød, og hvortil man spiser Fløde og Sild — en Sammenstilling, hvortil en hollandsk Mave først maa vænne sig. Anden Ret er saa Kød eller Fisk (man har udmærket Fisk i Danmark) med Kartofler. Grøntsager spises mere sjældent. Men til Kødets faar man en Mængde søde Sager.

Den nationale Drik er bajersk Øl, og dette er rigtignok ogsaa udmærket.

Paa den meget enkle Middagsmad bødes der ved en varm Ret til Frokost. Da faar man ogsaa Smørrebrød, der varierer i det uendelige.

En Mave af den almindelige Slags kan dog ikke holde det ud mellem Frokost og Middag, mellem Kl. 11 og 5, og derfor faar man ofte Te ved 3-Tiden. Til sidst spiser man til Aften Kl. 9, og dermed er Listen færdig over Husmoderens daglige Anstrengelser til Bedste for Deres Mave! B. N.

Dansk Kvindesamfunds Klubaftener.

Til Klubaftenen i Mandags var mødt saa mange Medlemmer med Gæster, som det store Lokale paa nogen Maade kunde rumme.

Fru Gad oplæste en Artikel om Kvindernes Bygning, der var skreven med dette Møde for Øje, men da Referat frabades, kan vi desværre ikke gaa videre ind derpaa. Det vil ogsaa senere blive offentliggjort.

Mødet var meget livligt.

Rettelse.

Ved en Trykfejl er Fru Mangor i Artiklen i Nr. 45 blevet gift i den unge Alder af 9 Aar. Hendes Fødselsaar var 1781 og ikke 1791.



Linned,

Natkjoler uden Besætning 3,00.

Frisertrøjer uden Besætning 2,75.

Chemiser uden Besætning 1,35.

Benklæder uden Besætning 1,35.

Damernes egne Stoffer modtages til Syning.

Anna Lindgreen.

Knabrostræde 4
(lig ved Nygade).

fæller; det bredere Syn, som det gav os at faa et lille Indblik i en anden Kreds end den, vi var vant til; thi vi fandt her i Snakken, som gik over Jordbærraderne, samme Sorger og Glæder, samme Alvor og Gammen som hos vore egne. Og hvor smagte ikke Middagshvilen, da vi laa i Græsset oppe paa en lille Høj under en stor Bævre-asp, hvis Blade hviskede og skælvede, og saa langt ud over de grønne Marker til det fjerne, hvor Purpur vekslede med Blaåt, mens Skygge og Solskin jog forbi hinanden.

Lørdag Aften, da de gamle Bede med de usle, småa Jordbær var plukkede saavel som de nye med de store, tog min Veninde, jeg og de halvvoxsne Dreng, som arbejdede paa Farmen, hvor vi logerede, den gamle graa Hest og den endnu ældre Vogn og kørte ned til Søen. Skumplønde gik det over den daarlige, mudrede lille Vej, saa vi maatte gribe fat i hverandre for ikke at falde ud. Plask, plask! dryssede de lave Grene store Regn-

draaber ned over os, da vi forsøgte at bukke vore Hoveder ærbødig for Træerne. Og saadan en Spas og Drillen, som gik for sig, en uhøvet bondsk Slags, men meget forfriskende. For ikke at køre en lang Omvej, maatte vi følge en Markvej, som tilhørte en Farmer, der var berygtet for sin Urimelighed. „Men han ser os vist ikke“, sagde Drengene, og Ungdommen lig, kørte vi paa. Der midt paa hans Vej, stak en Muldvarpefælde op. Hvordan i Alverden kommer vi omkring den? Men omkring den gik det, selv om noget Majs maatte gaa i Løbet. Længere henne bandt vi Hesten og fulgte en lille Sti gennem en Skov af gamle Bøgetræer, hvor en halvmørk Stilhed laa over alt, hvor det var, som om Bladene tyssede ned til os, og de spirende Bregner og alt det, der engang vilde røre sig i den rige sorte Muldjord hviskede „Vi er Et, vi er Et med Jer og det, som ligger bagved alt Liv.“ Man ønskede bare, at Dren-

gene vilde holde op at raabe, og at man kunde være helt alene. Fremad gik vi, til det pludselig blev lyst foran os, og vi stod ved Skrånten, 150 Fod høj; foran os laa som et Hav af straalende Sølv den glindsende Michigan Sø, mens Solen nærmede sig Horisonten. Ned ad Skrånten styrtede vi, saa Ler og Sten fløj bag os. Der nede trak Drengene med Pusten og Stønnen en vældig fladbundet Baad ud, en Slags Robinson Crusoe-Ting, som laa gemt oppe i en lille vild, tilgroet Bæk, og roede os ud paa det skinnende Sølv, som, da Solen gik bag ved Skyerne, forvandlede sig til et skiftende Spil af lyserødt, gyldent og violet, til Mørket faldt paa, Stjernerne kom frem og Vinden rejste sig.

Som vi kørte af Sted hjem igen, huskede vi pludselig paa Farmerens Fælde. Hvordan skulde vi undgaa den i Mørket? Ud steg en af Drengene og ledte efter den, til den var funden; men trods hans Umage, Snap! kørte Hjulet lige over den. Efter

stort Besvær mente han at have bragt den i Stand igen, og videre gik det i det Haab at Farmeren ikke skulde mærke Uraad. Men den næste Dag blev de uheldige Dreng trukne frem af en vred Farmer, som truede dem med Fængsel, hvis de ikke gav ham 1 Doll. i Skadeserstatning for Fælden, som kun var det halve værd.

Søndag Morgen kørte vi til Kirke sammen med hele Farmerfamilien. Ja, den Time vilde have været uudholdelig, hvis vi ikke havde set den komiske Side derved. Bierne og Insekterne summende i det varme Solskin uden for Vinduerne paa den lille Trækasse af en Kirke; de unge Svende og Møer hviskede og tiskede, Smaabørn græd; og de Farmere, der ingen Børn havde til at holde sig vaagne, faldt i Søvn, alt mens den unge Methodist-Præst med de kolde, selvsikre Øjne og det store tunge Underansigt lod sin Prædiken rinde i en Strøm, regelmæssig afbrudt af mægtige „Amen“ fra de gamle „dea-